

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА**

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ СУЧАСНОСТІ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
5 квітня 2013 р., м. Київ**

**Київ
Центр навчально-наукових та науково-практичних видань
Національної академії СБ України
2013**

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України,
протокол № 9 від 27.05.2013 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Співголови: *Шмоткін О.В.*, кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України; *Пилипчук В.Г.*, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України.

Заступники голови: *Фурашев В.М.*, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент; *Хлевицький В.Б.*, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.

Члени організаційного комітету:

Бровко В.Д., кандидат технічних наук; *Маруцак А.І.*, доктор юридичних наук, професор; *Панченко В.М.*, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник; *Остроухов В.В.*, доктор філософських наук, професор; *Мельник С.В.*, кандидат технічних наук; *Леонов Д.Б.*, *Філоненко І.О.*

Інформаційна безпека: виклики і загрози сучасності : зб. матеріалів наук.-практ. конф., 5 квітня 2013 року, м. Київ. – К. : Наук.-вид. центр НА СБ України, 2013. – 416 с.

Уміщено матеріали, підготовлені фахівцями та науковцями Служби безпеки України, Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного авіаційного університету, Національного університету оборони України, інших установ і організацій.

Тези доповідей публікуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками.

*Дрейс Ю.О.,
Житомирський військовий інститут ім. С.П.Корольова
Національного авіаційного університету*

ВИЗНАЧЕННЯ ВЕЛИЧИНИ МОЖЛИВОЇ ШКОДИ У РАЗІ РОЗГОЛОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ЧИ ВТРАТИ ЇЇ МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІЇВ

Сучасний інформаційний простір складається з відкритої інформації, яка вільно поширюється, обробляється і зберігається, та тієї, доступ до якої обмежено, – інформації з обмеженим доступом (ІзОД) [1]. Таке обмеження доступу здійснюється відповідно до закону [2], якщо вона містить конфіденційну, службову чи таємну інформацію при дотриманні сукупності вимог, коли розголошення такої інформації може завдати істотної шкоди інтересам національної безпеки або шкода від оприлюднення переважає суспільний інтерес в її отриманні тощо. Тобто, можна стверджувати, що якщо немає завдання шкоди, то відсутні підстави для обмеження у доступі.

Наразі питання визначення величини цієї шкоди постає досить гостро. Адже саме її розмір повинен визначати, до якого виду ІзОД слід віднести інформацію в разі її розголошення чи втрати матеріальних носіїв (МНІ), наприклад: до *конфіденційної* – якщо шкода завдається фізичній чи юридичній особі, крім суб'єктів владних пов-

новажень (наприклад, персональні дані [3]), і тому порядок її поширення визначений за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов; до *службової* – якщо шкода завдається суб'єктам владних повноважень у певному напрямі діяльності установи або при здійсненні контрольних, наглядових функцій органами державної влади, в процесі прийняття рішень, оперативно-розшукової, контрольно-розвідувальної діяльності, що передують публічному обговоренню; до *таємної* – якщо шкода завдається особі, суспільству й державі та інформація містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю, наприклад, таємницю усиновлення, лікарську таємницю тощо. Із перерахованих видів таємниць досить добре врегульовано державну таємницю (ДТ) [4], адже це питання забезпечення національної безпеки [5].

Як відомо, розмежування основних видів ІзОД відбувається за ступенем та грифом обмеження доступу для МНІ, що демонструє своєрідну нечітку величину можливої шкоди, наприклад, для службової інформації – “для службового користування” (ДСК), а для таємної інформації, зокрема державної таємниці (за ступенем та грифом секретності) – “таємно” (Т), “цілком таємно” (ЦТ), “особливої важливості” (ОВ).

Питанням визначення величини можливої шкоди національній безпеці держави у разі розголошення ДТ чи втрати матеріальних носіїв секретної інформації (МНСІ) займається обмежене коло науковців України (Корченко О.Г., Архипов О.Є., Муратов О.Є., Ворожко В.П., Касперський І.П.).

Наразі в Україні є лише одна методика [6] щодо визначення підстав для віднесення відомостей до ДТ та ступеня їх секретності. Її принцип полягає в бальному розрахунку величини прогнозованої сукупної шкоди за критерієм: $1 \leq W < 10$ – “Т”; $10 \leq W < 100$ – “ЦТ”; $100 \leq W$ – “ОВ”. Методичні рекомендації [6] містять низку невирішених питань та недоліків, але саме вони стали основою для подальшого дослідження означеної проблеми [7-8].

Для прийняття рішення, наприклад, у судовому процесі, щодо визначення розміру збитку, завданого національній безпеці держави в разі розголошення ДТ чи втрати МНСІ необхідно за допомогою наявних засобів у сфері охорони ДТ (ОДТ) проводити аналіз і оцінювання розмірів можливої шкоди. Результат оцінювання величини шкоди має бути зрозумілим та вираженим у прийнятних показниках (грошах) для подальшого її відшкодування, тощо.

На основі проведеного дослідження *розроблено* базову модель інтегрованого представлення параметрів шкоди шляхом логіко-

лінгвістичного підходу та узагальнення ідентифікуючих і оціночних показників засобів у сфері ОДТ; метод [9]; методологію синтезу системи, систему аналізу й оцінювання величини можливої шкоди національній безпеці держави у разі розголошення ДТ чи втрати МНСІ та відповідне програмне забезпечення з можливістю автоматизованого формування звіту отриманих результатів.

Залишається актуальним питання визначення величини можливої шкоди в разі розголошення конфіденційної, наприклад персональних даних, чи службової інформації або втрати їх МНІ, де, наприклад, $0 < W < 1$ може бути критерієм для визначення ДСК.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інформацію / Верховна Рада України; Закон від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (редакція від 09.05.2011) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

2. Про доступ до публічної інформації / Верховна Рада України; Закон від 13.01.2011 № 2939-VI (редакція від 19.11.2012) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

3. Про захист персональних даних / Верховна Рада України; Закон від 01.06.2010 № 2297-VI (редакція від 20.12.2012) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

4. Про державну таємницю / Верховна Рада України; Закон від 21.01.1994 № 3855-ХІІ (редакція від 24.02.2011) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/page>.

5. Про основи національної безпеки України / Верховна Рада України; Закон від 19.06.2003 № 964-IV (редакція від 20.07.2010) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

6. Методичні рекомендації державним експертам з питань таємниць щодо визначення підстав для віднесення відомостей до державної таємниці та ступеня її секретності / Державний комітет України з питань державних секретів та технічного захисту інформації : Наказ № 22 від 09.11.1998 р. – К., 1998. – Збірка № 8. – С. 4–14.

7. Архипов О.Є. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці : моногр. / О.Є.Архипов, І.Т.Бородавко, В.П.Ворожко. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2007. – 63 с.

8. Архипов О.Є. Критерії визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення інформації, що охороняється державою : моногр. / О.Є.Архипов, О.Є.Муратов. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. – 195 с.

9. Корченко О.Г. Метод аналізу та оцінки величини можливої шкоди національній безпеці держави у сфері охорони державної таємниці / О.Г.Корченко, С.В.Казмірчук, Ю.О.Дрейс // Захист інформації: науково-практичний журнал. – Вип. №3 (56). – К. : НАУ. – 2012. – С. 5–18.

<i>Дрейс Ю.О.</i>	
Визначення величини можливої шкоди у разі розголошення інформації з обмеженим доступом чи втрати її матеріальних носіїв	235
<i>Засядько А.А., Клювак О.В.</i>	
Посилення безпеки здійснення транзакцій в інтернетівських платіжних системах віртуальними картками.....	238
<i>Іванова О.С.</i>	
Формування логічного математичного мислення при викладанні математичних дисциплін для студентів та курсантів	241
<i>Кузнецов О.О., Рябуха Ю.М., Колованова Е.П.</i>	
Дослідження сучасних режимів блокового симетричного шифрування.....	244
<i>Куцій М.С., Гринь А.К.</i>	
Використання синергетичного підходу в моделюванні систем кібернетичної безпеки середнього бізнесу	246
<i>Ланде Д.В.</i>	
Лінії трендів інформаційних операцій та їх відображення в інформаційному просторі	249
<i>Мельник С.В., Кацук В.І.</i>	
Актуальні напрями попередження правопорушень у кіберпросторі як складова стратегії кібернетичної безпеки держави.....	253
<i>Мисюк Ю.П.</i>	
Визначення підходів щодо захисту інформації під час організації служби прикордонних нарядів	255
<i>Муратов О.Є.</i>	
Теоретико-ігрове бачення визначення цінності інформації	258
<i>Пермяков О.Ю., Варламов І.Д., Ляшенко І.О.</i>	
Методологічні аспекти захисту інформації в єдиній автоматизованій системі управління сектором безпеки й оборони України.....	261
<i>Проскуровський Р.В., Бакута А.Ю.</i>	
Методи захисту від DDoS-атак.....	264
<i>Решетніков О.В.</i>	
Методика підготовки фахівців з технічного захисту інформації.....	267
<i>Ришкевич О.І., Житіков П.І.</i>	
Використання АСУ "ТЕЗАУРУС" для оптимізації роботи об'єктів подвійного призначення.....	269
<i>Самарай В.П., Самарай Р.В.</i>	
Моделювання безпеки в теорії графів.....	272

Науково-практичне видання

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ СУЧАСНОСТІ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
5 квітня 2013 р., м. Київ*

Редактори *Н.М.Мармоленко, О.П.Власенко,
С.В.Ангелуца, Н.М.Лашкет*
Комп'ютерне макетування *Т.О.Коркач*
Технічне редагування *О.С.Вишневіська*

Підписано до друку 30.08.2013. Формат 60x84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 24,36
Обл.-вид. арк. 22,59. Тираж пр. Зам. №

Реєстр. № 29/20-6139 від 26.07.2013 р.

Копіювально-розмножувальний сектор
науково-видавничого відділу
центру навчально-наукових та науково-практичних видань
Національної академії Служби безпеки України,
03022, Київ, вул. Трутенка, 22.